

Handläggare: Pia Ludvigsen Ehnhage
Telefon: 08-508 25 911

Till
Socialtjänst- och
arbetsmarknadsnämnden

Återremitterat förslag till förändringar i avgiftssystemet inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Förslag till beslut

1. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden godkänner förslaget till förändringar i nuvarande avgiftssystem inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning under 65 år.
2. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden överlämnar förslaget till kommunstyrelsen för vidare beslut i kommunfullmäktige.
3. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige att förändringar i Paraplysystemet med anledning av beslut om ändringar av nuvarande avgiftssystem påbörjas med start i början av 2009.
4. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige att reservera medel för utvecklingskostnader av Paraplysystemet.
5. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige att samtliga förändringar som föreslås i socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande införs från och med den 1 januari 2010.
6. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige att socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden ges fortsatt uppdrag att årligen utarbeta tillämpningsanvisningar för avgifter inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Ansvaret delegeras till förvaltningschef.

Dag Helin

Fredrik Jurdell

Sammanfattning av Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens förslag

Föreliggande förslag till förändringar i avgiftssystemet inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning under 65 år behandlades i Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden den 12 februari 2009. Efter beslut om återremiss har Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen på nämndens begäran kompletterat ärendet avseende ekonomiska och praktiska konsekvenser för målgruppen, hur många som kommer att omfattas av dessa samt ekonomiska konsekvenser för staden.

Stockholms stad utformade nuvarande avgiftssystem i samband med att nya regler om avgifter infördes i Socialtjänstlagen (SoL) den 1 juli 2002 och den 1 januari 2003. De nya bestämmelserna innebär ett lagstadgat högkostnadsskydd vid uttag av avgifter för insatser till äldre och personer med funktionsnedsättning. Två nya avgiftssystem utformades, ett för äldreomsorg och ett för stöd och service till personer med funktionsnedsättning under 65 år.

Mot bakgrund av förtydliganden och domar efter att de nya bestämmelserna infördes föreslår Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen förändringar i avgiftssystemet för stöd och service till personer med funktionsnedsättning under 65 år. Syftet är att anpassa avgiftssystemet så att staden följer lagstiftarens intention om likställighet såväl över landet som inom kommunen. För att likställighet mellan stadens medborgare ska uppnås måste hänsyn tas till att personer med funktionsnedsättning under 65 år som regel har högre levnadskostnader än äldre. Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen föreslår att sådana hänsyn som huvudregel ska tas genom att personer under 65 år förbehålls ett högre minimibelopp och genom individuella tillägg, inte genom lägre avgifter. Insatserna ledsagning och avlösning enligt SoL föreslås dock vara fortsatt kostnadsfria. Barnperspektivet ska beaktas i stadens avgiftssystem, t.ex. när den enskilde har minderåriga barn. Avgifterna ska vara tydliga för den enskilde.

De föreslagna förändringarna rör främst beräkning av inkomst vid underskott av kapital, nivån på minimibeloppet för personer med funktionsnedsättning under 65 år, minimibeloppet vid särskilt boende med heldygnsomsorg, höjd maxavgift vid uttag av omsorgsavgift och förändrade avgiftsgrupper.

Som mest bedöms 53 personer med hemtjänst i eget boende och 27 personer i särskilt boende med heldygnsomsorg inom stadens funktionshinderomsorg få betala maxavgift med de föreslagna förändringarna. Dessa totalt 80 personer utgör

5 procent av alla personer med avgiftsbelagda insatser enligt SoL exklusive socialpsykiatri. Förvaltningen bedömer dock att handikappersättning från försäkringskassan bör kunna kompensera för den merkostnad som avgiftshöjningen medför för den enskilde, och att det därmed endast är ett fåtal som i praktiken kommer att få betala maxavgift.

Utifrån tillgängligt underlag (TietoEnator, september 2008) beräknas förändringarna ge ett överskott till staden på ca 3 mnkr. Det beräknade överskottet bedöms dock i praktiken minska avsevärt när hänsyn tas till de höjda minimibeloppen i SoL fr.o.m. den 1 januari 2009 och till merkostnader för personer som är yngre än 65 år.

De nya reglerna föreslås träda ikraft den 1 januari 2010.

I förslaget har beaktats en höjning av förbehållsbeloppet i socialtjänstlagen fr.o.m. den 1 januari 2009.

En motsvarande översyn av avgiftssystemet har genomförts av Äldreförvaltningen i ett ärende som antogs av Äldrenämnden den 10 februari 2009. Äldrenämndens ärende beaktade även utvecklingskostnaderna för att genomföra nödvändiga förändringar av Paraplysystemet. Kostnaden uppskattas till ca 2,5 mnkr och omfattar förändringar för både äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättning. Förberedelsetiden för att genomföra förändringarna i Paraplysystemet beräknas till 3 – 4 månader efter att beslut är fattat.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden föreslås få i uppdrag att årligen utarbeta tillämpningsanvisningar för avgifter inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Ansvaret delegeras till förvaltningschef.

Förvaltningen kommer att erbjuda utbildning i samband med att det ändrade avgiftssystemet träder i kraft.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens stab för stadsövergripande sociala frågor. Samråd har skett med äldreförvaltningen samt juridiska avdelningen och finansavdelningen på stadsledningskontoret. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens handikappråd har informerats om ärendet den 17 november 2008, samt tagit del av ärendet den 9 februari och den 16 mars 2009.

Bakgrund

Föreslagna förändringar i avgiftssystemet inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning under 65 år behandlades i Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden den 12 februari 2009. Nämnden fattade beslut om återremiss av ärendet till Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen för komplettering avseende ekonomiska och praktiska konsekvenser för målgruppen, hur många som kommer att omfattas av dessa samt ekonomiska konsekvenser för staden.

Stockholms stad införde nuvarande avgiftssystem i samband med att nya regler om avgifter infördes i Socialtjänstlagen (SoL) den 1 juli 2002 och den 1 januari 2003. De nya bestämmelserna innebär ett lagstadgat högkostnadsskydd vid uttag av avgifter för insatser till äldre och personer med funktionsnedsättning. Två nya avgiftssystem utformades, ett för äldreomsorg och ett för stöd och service till personer med funktionsnedsättning under 65 år.

I SoL anges ett högsta belopp (maxavgift) som kommunerna får ta ut i avgift för hemtjänst, dagverksamhet, kommunal hälso- och sjukvård samt en högsta avgift för bostäder som inte omfattas av hyreslagens bestämmelser. Vidare anges ett förbehållsbelopp som kommunerna ska använda då de beräknar vilken avgift den enskilde har möjlighet att betala. Förbehållsbeloppet består av ett minimibelopp och faktisk boendekostnad. Om den enskilde har en varaktig merkostnad, t.ex. på grund av färdiglagad mat som levereras via hemtjänsten, ska kommunen höja förbehållsbeloppet. Den 1 januari 2009 infördes en ändring i Socialtjänstlagen som innebär en höjning av det lagstadgade minimibeloppet.

I lagen anges även hur den enskildes avgiftsgrundande inkomst skall beräknas. Den enskilde kan överklaga ett avgiftsbeslut genom förvaltningsbesvär.

Socialstyrelsen har i lägesrapporter, senast från 2005, redovisat uppföljningar av kommunernas tillämpning av bestämmelserna och återkommit med förtydliganden i Meddelandeblad från bl.a. december 2004 och december 2007, om hur avgiftsreglerna ska tillämpas. Vidare har Stockholms stad och andra kommuner fått domar i avgiftsärenden där tillämpningen av lagreglerna prövats.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen har efter en ingående granskning funnit att avgiftssystemet behöver förändras med hänsyn till lagstiftningen och de förtydliganden som kommit. Även andra behov av förändringar i syfte att göra avgifterna tydliga för den enskilde har uppmärksammats, liksom behov av åtgärder i Paraplysystemet, stadens verksamhetssystem.

En motsvarande översyn av avgiftssystemet har genomförts inom Äldreförvaltningen. Förslaget behandlades och antogs av Äldrenämnden den 10 februari 2009.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens förslag och synpunkter

I detta tjänsteutlåtande presenteras förslag till förändringar av nuvarande avgiftssystem samt en beskrivning av vilka konsekvenser dessa kan antas få för den enskildes avgift och för staden. En kompletterad konsekvensbeskrivning avseende ekonomiska och praktiska konsekvenser för målgruppen, hur många som kommer att omfattas av dessa samt ekonomiska konsekvenser för staden återfinns under avsnitten "Konsekvenser av förändrade minimibelopp och avgiftsgrupper" och "Konsekvenser för stadens ekonomi" (sid. 21-24). Kompletteringen är ett svar på Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens återremiss av ärendet den 12 februari 2009.

Anpassningar i Paraplysystemet föreslås som en nödvändig följd av de föreslagna förändringarna. Till tjänsteutlåtandet biläggs också avgiftsbestämmelserna i kap. 8 SoL (bilaga 1) och exempel på beräkning av avgifter (bilaga 2).

Utgångspunkter för föreslagna förändringar

Utgångspunkter för de förändringar som Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen föreslår har varit att:

- Avgiftssystemet behöver anpassas till gällande lagstiftning.
- Avgiftssystemet ska beakta likställighetsprincipen mellan stadens medborgare, såväl äldre som yngre, och lagstiftningens intention om likställighet mellan landets kommuner.
- Högre levnadskostnader för personer med funktionsnedsättning under 65 år jämfört med äldre ska som huvudregel beaktas när förbehållsbelopp och minimibelopp fastställs, inte genom lägre avgifter.
- Det behöver tydliggöras att avgift enligt SoL alltid ska fastställas efter en individuell bedömning där hänsyn tas till merkostnader som den enskilde kan ha och som kan påverka dennes avgift.
- Detta görs genom individuellt tillägg på minimibeloppet, eller genom individuellt avdrag om sådana poster som minimibeloppet ska täcka tillhandahålls genom stadens insatser till den enskilde.
- I de fall beslut om avgift rör personer med funktionsnedsättning som har försörjningsplikt gentemot minderåriga barn ska barnperspektivet beaktas.
- Det ska vara enkelt för den enskilde att förstå på vilka grunder den egna avgiften har bestämts och att kunna kontrollera att avgiften stämmer.

Om kommunfullmäktige beslutar enligt förslaget kommer socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen att noggrant följa vilka konsekvenser de föreslagna förändringarna får för enskilda.

Vilka berörs av de föreslagna förändringarna?

De föreslagna förändringarna i avgiftssystemet berör personer med funktionsnedsättning under 65 år som har avgiftsbelagda insatser enligt SoL. Kommunen kan enligt SoL ta ut avgift för hemtjänst, dagverksamhet och kommunal hälso- och sjukvård samt för bostad i särskilt boende.

I september 2008 hade 4 999 personer med funktionsnedsättning under 65 år i staden en eller flera insatser enligt SoL, varav 2 564 personer inom funktionshinderomsorgen (FH) och 2 512 personer inom socialpsykiatri (PS). Av ovanstående 4 999 personer med SoL-insatser hade 1 710 personer hemtjänst. 237 personer hade särskilt boende med heldygnsomsorg, 3 personer hade korttidsboende för vuxna och 45 personer hade dagverksamhet.

1 223 personer inom socialpsykiatri hade boendestöd enligt SoL och berörs inte av de föreslagna förändringarna eftersom de inte debiteras omsorgsavgift.

Därutöver hade 3 367 personer en eller flera insatser enligt LSS. Dessa betalar inte någon avgift för LSS-insatser, däremot avgift för kost i bl.a. daglig verksamhet och korttidsvistelse enligt LSS. Ibland får även personer som tillhör personkretsen för LSS SoL-insatser. De betalar då avgift enligt avgiftsreglerna för insatser enligt SoL, med undantag för de insatser som anges i detta ärende.

Beräkning av inkomst

Underskott av kapital

Vid beräkning av den enskildes inkomst ska inkomst av kapital räknas in i avgiftsunderlaget. Från summan dras 30 % skatt och nettosumman fördelas med lika belopp per månad.

I uppgift om underskott av kapital som hämtas från Skatteverket har underskottet redan kvittats mot eventuell kapitalinkomst och om underskottet är större än överskottet blir summan negativ. I dag är Paraplysystemet programmerat så att denna uppgift tas med i beräkningen av avgiftsunderlaget, vilket leder till att den enskildes inkomst minskas med underskottet. I stället bör uppgift om underskott av kapital behandlas som att det inte finns kapitalinkomster (0 kr). I de fall skulderna avser bostadslån tas hänsyn till dessa lån vid uträkning av

bostadskostnaden. När underskott av kapital beräknas till 0 kr innebär det att avgiftsutrymmet ökar för de personer som har ett underskott.

Vårdbidrag

Vårdbidrag från försäkringskassan kan dels utgöra ersättning för merutgifter till följd av ett barns funktionsnedsättning, dels kompensation för inkomstbortfall om barnets omvårdnad medför att en förälder måste avstå från förvärvsarbete. Enligt Socialstyrelsens Meddelandeblad november 2002 ska vårdbidrag räknas som inkomst i de fall bidraget utgör skattepliktig ersättning för förlorad arbetsinkomst.

Förslag

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen föreslår

- att staden vid beräkning av den enskildes avgiftsunderlag inte tar hänsyn till underskott av kapital.
- att skattepliktig del av vårdbidrag som utgör kompensation för inkomstbortfall ska behandlas på samma sätt som inkomst av förvärvsarbete och därmed ingå i avgiftsunderlaget.

Minimibelopp och förbehållsbelopp

I socialtjänstlagen anges ett lägsta belopp (minimibelopp) som den enskilde ska ha rätt att förbehålla sig av egna medel innan avgift får tas ut. Beloppet ska täcka den enskildes normala levnadskostnader, förutom boendekostnaden. Minimibeloppet och den faktiska boendekostnaden utgör den enskildes förbehållsbelopp.

Minimibeloppet omfattar följande poster: livsmedel, kläder, skor, fritid, hygien, dagstidning, telefon, TV-avgift, hemförsäkring, öppen hälso- och sjukvård, tandvård, hushållsel, förbrukningsvaror, resor, möbler, husgeråd och läkemedel.

Det lagstadgade minimibeloppet

I samband med beslut om regeringens budgetproposition för 2009 i december 2008 beslutade riksdagen om en höjning av det lagstadgade minimibeloppet i Socialtjänstlagen från och med den 1 januari 2009 (SFS 2008:1424).

Fr.o.m. den 1 januari 2009 ska minimibeloppet enligt SoL alltid per månad utgöra lägst en tolfedel av

- 1,3546 gånger prisbasbeloppet för ensamstående eller
- 1,1446 gånger prisbasbeloppet för var och en av sammanlevande makar och sambor.

Innan höjningen av minimibeloppet trädde i kraft skulle minimibeloppet enligt SoL utgöra lägst en tolfedel av 1,294 gånger prisbasbeloppet för ensamstående och lägst en tolfedel av 1,084 gånger prisbasbeloppet för var och en av sammanlevande makar och sambor.

Prisbasbeloppet justeras årligen och uppgår 42 800 kronor år 2009.

Minimibelopp för äldre i staden

För personer 65 år och äldre tillämpar staden från och med den 1 januari de nya minimibelopp som föreskrivs i socialtjänstlagen, dvs. en tolfedel av 135,46 procent av prisbasbeloppet (4 831 kronor) för ensamstående och en tolfedel av 114,46 procent av prisbasbeloppet (4 082 kronor) för var och en sammanlevande makar och sambor.

Minimibelopp för personer med funktionsnedsättning under 65 år

I stadens nuvarande avgiftssystem för stöd och service till personer med funktionsnedsättning under 65 år tillämpas idag ett högre minimibelopp än vad lagen anger, en tolfedel av 150 procent av prisbasbeloppet (5 350 kronor 2009) för såväl ensamstående som för sammanlevande makar, registrerade partners och sambor.

Yngre personer med funktionsnedsättning har enligt propositionen till socialtjänstlagens avgiftsbestämmelser (prop. 2000/01:149) i vissa fall särskilda kostnader för bosättning och familjebildning (mindre hushållsinvesteringar av olika slag samt inköp av olika artiklar som normalt behövs i en familj med barn). Enligt propositionen bör minimibeloppet för yngre personer med funktionsnedsättning därför, efter en individuell prövning, räknas upp till en nivå som överstiger minimibeloppet för äldre med *upp till 10 procent*.

I minimibeloppet ska även beaktas att yngre personer med funktionsnedsättning ofta har högre normala levnadskostnader än äldre (prop. 2001/01:149). De schabloniserade kostnaderna för kost som ingår i minimibeloppet är framräknade

för personer 61 år och äldre. Eftersom normalkonsumtionen för personer under 61 år är högre, och därmed kostnaden, ska kommunerna beakta denna merkostnad så att personer 60 år och yngre med funktionsnedsättning förbehålls ett högre belopp för livsmedelskostnaden än äldre. Vägledande för beräkningen bör vara Konsumentverkets beräkning av livsmedelskostnaden för olika åldersgrupper. Denna beräknas exempelvis till 2 050 kronor per månad för män 18-30 år (2009). Att jämföra med schabloniserade livsmedelskostnaden för personer 61 år och äldre som beräknas till 1 525 kronor per månad (2009).

Därutöver ska individuella prövningar av minimibeloppet göras som på ett tydligare sätt tar hänsyn till människors olika förutsättningar och normala levnadskostnader.

Förslag

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen föreslår följande:

- att minimibeloppet för ensamstående och för var och en av sammanlevande makar, registrerade partners och sambor anpassas till förändringen i lagstiftningen från och med den 1 januari 2009.
- att minimibeloppet för ensamstående personer med funktionsnedsättning under 65 år därmed fastställs till en tolfedel av 149 procent av prisbasbeloppet, vilket motsvarar 5 315 kronor i 2009 års nivå. Minimibeloppet för hamnar då på en nivå 10 procent över minimibeloppet för ensamstående äldre i staden.
- att minimibeloppet för sammanlevande makar, registrerade partners och sambor på motsvarande sätt fastställs till en tolfedel av 125,92 procent av prisbasbeloppet, vilket motsvarar 4 492 kronor i 2009 års nivå.
- att ett individuellt tillägg görs på minimibeloppet för personer 60 år och yngre så att dessa förbehålls ett högre belopp för sina livsmedelskostnader med vägledning av Konsumentverkets beräknade livsmedelskostnad för olika åldersgrupper 18-60 år.
- att möjlighet införs i Paraplysystemet att registrera sambo som medsökande med personnummer så att SCB-statistik mm blir korrekt. Däremot ska sambors inkomster, till skillnad från makars, *inte* läggas ihop och delas med hälften.

Tabell över nuvarande och föreslagna minimibelopp

(beräknat på en tolfedel av procent på prisbasbeloppet (42 800 kr) i 2009 års nivå)

	Lägsta belopp i SoL fr.o.m. 1 jan. 2009	ÄO	FH	FH
			Nuvarande	Förslag
Ensamstående	135,46 % 4 832 kr	135,46 % 4 832 kr	150 % 5 350 kr	149,00 % 5 315 kr
Sammanlevande makar/ sambor	114,46 % 4 083 kr	114,46 % 4 083 kr	150 % 5 350 kr	125,92 % 4 492 kr

Kommentar

Med de föreslagna förändringarna anser Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen att en ökad samstämmighet med lagstiftningens intention, med andra kommuner i landet samt mellan yngre och äldre personer i staden uppnås i avgiftssystemet. Samtidigt skapas utrymme för att i den individuella prövningen av minimibeloppet ta större hänsyn till individuella omständigheter som kan ha betydelse för minimibeloppet jämfört med idag.

Med de individuella tillägg för merkostnader för kost som beskrivs längre fram i ärendet kommer de allra flesta ensamstående yngre personer med funktionsnedsättning, enligt Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens bedömning, inte att drabbas negativt av de förändrade minimibelopp som föreslås. Sammanlevande makar, registrerade partners och sambor kommer dock trots individuella tillägg för kost att förbehållas ett lägre minimibelopp jämfört med idag. För en del kan avgiften följaktligen komma att öka.

Förbehållsbelopp och minimibelopp för sammanlevande makar, registrerade partners och sambor

I propositionen uttalas att makar och registrerade partners ska garanteras möjlighet till försörjning även om den ena parten bor i särskilt boende.

Förslag

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen föreslår att

- att den nuvarande modellen med ett eget minimibelopp för den kvarboende motsvarande det föreslagna minimibeloppet för ensamstående i eget boende (5 315 kronor i 2009 års nivå) behålls.

- att nuvarande möjlighet att enbart den egna inkomsten beaktas som underlag för avgiftsberäkning i särskilda boendeformer, i de fall det är fördelaktigare för den enskilde, kvarstår.
- att staden följer lagstiftarens intentioner kring sambor. Minimibeloppet omfattar kostnadsposter som påverkas av om man bor tillsammans med någon annan, oavsett civilstånd. Förvaltningen föreslår att staden definierar sambor så som sambolagen (2003:376) gör, dvs. två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll. När det gäller inkomster ska dock sambor inte betraktas på samma sätt som makar och registrerade partners.
- att makar, registrerade partners och sambor gemensamt betalar *en* avgift för insatser som kommer båda till del i deras gemensamma hushåll. Med detta avses insatser som inte tar längre tid att utföra till två personer än om de hade utförts till en person.

Minimibelopp, kostavgift och individuellt tillägg och avdrag i särskilt boende enligt SoL med heldygnsomsorg

I staden har personer som bor i särskilda boenden med heldygnsomsorg enligt SoL ett lägre minimibelopp än personer som bor i servicehus eller ordinärt boende. Mellanskillnaden utgörs av ett så kallat individuellt avdrag på 1 552 kronor år 2009 som avser kost och förbrukningsartiklar. Enligt SoL är det möjligt att göra individuella avdrag om poster som minimibeloppet avser täcka ingår i vård- och omsorgsavgiften eller tillhandahålls avgiftsfritt. Detta är fallet med förbrukningsartiklar i vård- och omsorgsboenden, men inte för kost där staden tar ut en avgift på 2 614 kr (2009).

Det har i domar till staden påpekats att den enskilde har rätt till samma minimibelopp som personer i ordinärt boende och därutöver ett individuellt tillägg på minimibeloppet för den merkostnad som stadens kostavgift innebär.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen anser det rimligt att staden ska kunna ta ut en avgift för kost som tillhandahålls i boende med heldygnsomsorg enligt SoL. Därför bör den enskilde förbehållas utrymme för matkostnaden i sitt minimibelopp, på samma sätt som ensamstående i ordinärt boende. Dessutom bör ett individuellt tillägg göras för den varaktiga merkostnad som kostavgiften medför för den enskilde. I och med att den enskilde på detta sätt förbehålls ekonomiskt utrymme för sin kost så bör nuvarande möjlighet till reduktion av kostavgift tas bort, med undantag av om den enskildes avgiftsutrymme är negativt,

dvs. den enskildes inkomst är så låg att den hamnar på minus vid beräkning av omsorgsavgift. I sådana fall debiteras den enskilde ingen omsorgsavgift alls och kostavgiften minskas tills avgiftsutrymmet hamnar på 0 kronor (se exempel 4-6, bilaga 2).

När det gäller förbrukningsartiklar bör det fastställas vilka artiklar som ingår och kostnaden för dessa. Minimibeloppet bör minskas med denna summa genom ett individuellt avdrag. Det skulle innebära att alla som bor i särskilt boende enligt SoL har ett något lägre minimibelopp än de som bor i ordinärt boende eller i servicehus.

Vuxna personer som vistas hel eller del av månad på korttidsboende enligt SoL bör få ett individuellt tillägg på minimibeloppet för den merkostnad som kostavgiften medför. Avgiften för kost i korttidsboende bör fastställas utifrån en beräknad dygnskostnad för kost i heldygnsomsorg. Det individuella tillägget bör på samma sätt utgå från en beräknad merkostnad per dygn.

Förslag

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen föreslår

- att minimibeloppet för personer med funktionsnedsättning under 65 år som stadigvarande bor i servicehus och boende med heldygnsomsorg enligt SoL fastställs till samma belopp som för personer i ordinärt boende, dvs. en tolfedel av 149 procent av prisbasbeloppet (5 315 kronor i 2009 års nivå).
- att avgiften för kost i särskilda boenden med heldygnsomsorg enligt SoL fastställs varje år till en tolfedel av 73,3 procent av prisbasbeloppet (2 614 kronor per månad år 2009). Kostavgiften fastställs med ledning av det lägsta beloppet enligt konsumentverkets beräkningar av skäliga kostnader för livsmedel avseende kvinnor 61 år (1 420 kr 2009) och en beräknad skälig kostnad för tillredning (1 194 kronor i 2009 års nivå).
- att ett individuellt tillägg på minimibeloppet för merkostnaden i kostavgiften (tillredningsdelen) görs för alla som bor permanent i särskilda boenden med heldygnsomsorg enligt SoL.
- att nuvarande möjlighet till reduktion av kostavgift tas bort, med undantag av om den enskildes uträknade avgiftsutrymme blir negativt. I dessa fall ska kostavgiften minskas tills avgiftsutrymmet är 0 kronor.
- att ett individuellt avdrag för förbrukningsartiklar görs för alla som bor permanent i särskilda boenden enligt SoL. Det individuella avdraget föreslås

uppgå till en tolftedel av 8 procent av prisbasbeloppet (285 kronor 2009). Med förbrukningsartiklar avses toalettpapper, diverse engångsmaterial (tvättlappar, servetter, madrasskydd mm.), tvättmedel, sköljmedel, diskmedel, glödlampor, städutrustning, diverse rengöringsmedel samt i förekommande fall inkontinenshjälpmedel.

- att vuxna personer som vistas hel eller del av månad på korttidsboende enligt SoL får ett individuellt tillägg för merkostnaden för kost. Kostavgiften och det individuella tillägget fastställs utifrån en beräknad dygnskostnad för kost i heldygnsomsorg.

Minimibelopp vid bostad med särskild service enligt LSS

För personer som bor i bostad med särskild service enligt LSS fastställs också ett minimibelopp, trots att de inte betalar någon avgift för insatsen. Orsaken är att kommunen ska se till att den enskilde får behålla tillräckliga medel för sina behov utifrån målet om goda levnadsvillkor. En prövning av att så sker aktualiseras bland annat i samband med att den enskildes boendekostnad fastställs.

Förslag

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen föreslår

- att minimibeloppet för personer som bor i bostad med särskild service enligt LSS för vuxna fastställs till samma som föreslaget minimibelopp för ensamstående i eget boende, dvs. en tolftedel av 149 procent av prisbasbeloppet (5 315 kronor 2009).
- att ett individuellt tillägg för högre normala livsmedelskostnader görs för personer 60 år och yngre med vägledning av Konsumentverkets beräkningar (den enskilde står själv för alla inköp av livsmedel och förbrukningsartiklar i sitt boende).

Andra avgifter och kostnader för den enskilde

I dag förekommer det att den enskilde utöver avgift för hemtjänst och omsorgsavgift även får betala avgifter för annat, t.ex. tvättpaket, olika former av egenvårdsutrustning samt tekniska hjälpmedel. Bestämmelserna i SoL är tydliga i att maxtaxa innebär ett tak för den totala avgiften för hemtjänst, dagverksamhet, vård och omsorg samt insatser enligt hälso- och sjukvårdslagen. Grunden är att alla insatser ingår i hemtjänstavgiften och att inget annat än mat och hyra ska tillkomma utöver detta.

Hjälpmedel

Individuella s.k. bashjälpmedel under en kostnad av ca 250 kr bekostas numera vanligen av den enskilde själv. De bashjälpmedel som den enskilde således själv får bekosta är av personlig karaktär och i regel inte särskilt vanligt förekommande. Detta bör även gälla personer som bor i servicehus och i särskilda boenden med heldygnsomsorg enligt SoL samt i bostad med särskild service enligt LSS.

Ett förslag rörande bashjälpmedel och grundutrustning kommer att presenteras i ett särskilt ärende gällande riktlinjer för stadens hälso- och sjukvård för personer med funktionsnedsättning under 65 år.

Kompressionsstrumpor har på senare år blivit ett allt vanligare komplement till läkemedel och förskrivs numera ofta av läkare. Ett par kompressionsstrumpor kostar ca 1000 kr och det förekommer att läkare förskriver 4-5 par per gång i behandlingssyfte. För personer som bor i ordinärt boende finns möjlighet att ansöka om särskilt landstingsbidrag för kompressionsstrumpor med en egenavgift som uppgår till 200 kr per månad för sex månaders förbrukning av fyra strumpor. Socialtjänstförvaltningen anser att den enskildes kostnad för kompressionsstrumpor bör utgöra skäl till individuellt tillägg.

Näringspreparat och nedsättning av avgift för kost

I särskilda boenden med heldygnsomsorg enligt SoL är utgångspunkten att samtliga äter dygnets alla måltider. Avgiften är 2 614 kr per månad år 2009. Det gäller även i de fall en enskild inte alls äter fast föda utan får sitt näringsintag tillgodosett via till exempel sond. Den enskilde får hela sitt näringsbehov tillgodosett inom ramen för den avgift för kost som denne betalar, dvs. alla former av näringspreparat ingår i avgiften.

Enligt ett beslut i kommunfullmäktige 2001 (dnr 880/00) är avgiften för näringspreparat i servicehus 170, 600 eller 1200 kronor per månad beroende på om det gäller kosttillskott, halv eller hel nutrition. Det betyder att personer som bor i särskilda boenden med heldygnsomsorg får betala mer för hel nutrition än personer som bor i servicehus. Socialtjänstförvaltningen anser att detta bör rättas till.

Förslag

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen föreslår

- att de möjligheter som idag finns i Paraplysystemet att debitera den enskilde för annat än vad som genom detta ärende beslutas tas bort. Det betyder att utöver hemtjänst- och omsorgsavgift kommer endast olika avgifter för kost och matlådor samt näringspreparat att finnas kvar för debitering.

- att bashjälpmedel av personlig karaktär under 250 kronor bekostas av den enskilde i särskilda boenden med heldygnsomsorg enligt SoL och i bostad med särskild service enligt LSS.
- att avgiften för näringspreparat vid hel nutrition för personer som bor i särskilda boenden med heldygnsomsorg och på servicehus årligen fastställs till densamma som avgiften för kost i heldygnsomsorg enligt SoL, vilket motsvarar 2 614 kronor per månad i 2009 års nivå. Avgiften för halv nutrition föreslås till 25 procent av avgiften för kost i heldygnsomsorg enligt SoL eller 654 kronor och kosttillägg till 10 procent eller 261 kronor per månad.

Individuella tillägg

Det kan finnas situationer när den enskilde har fördyrade levnadskostnader inom ramen för de poster som minimibeloppet omfattar. Det kan också förekomma att den enskilde därutöver har andra levnadskostnader än dessa. I bägge dessa fall ska kommunen höja nivån på minimibeloppet i skälig omfattning, under förutsättning att kostnaderna är av den karaktären att de bör tillgodoses inom ramen för förbehållsbeloppet, att de är varaktiga och att de inte avser ett oväsentligt belopp (prop. 2000/01:149).

Det kan gälla följande kostnader:

- fördyrad kost, t.ex. på grund av att maten erhålls via hemtjänsten i ordinärt eller särskilt boende eller i dagverksamhet eller på grund av att personen är yngre och därför normalt har en högre kostnad för sin mat.
- familje- och arbetssituationen, t.ex. underhållskostnad för minderåriga barn, arbetsresor samt andra kostnader för en familjs underhåll
- kostnader till följd av funktionsnedsättning, bl.a. för rehabilitering/habilitering inkl. resor
- rätten för yngre personer med funktionsnedsättning till fritidsaktiviteter som är naturliga för andra yngre personer
- medel för bosättning, familjebildning etc. för yngre personer med funktionsnedsättning
- god man

Därutöver bör kommunen även beakta kostnader som följer av andra aktiviteter eller ändamål som den enskilde av olika anledningar inte kan eller bör avstå ifrån.

Förvaltningen ser det som angeläget att Paraplysystemet anpassas för att understödja arbetet med individuella bedömningar som rör fördyrade normala och andra levnadskostnader.

Individuella tillägg för fördyrad kost, god man mm

En vanlig orsak till individuella tillägg är bl.a. merkostnader för fördyrad kost då kosten levereras i form av matlådor eller ges i dagverksamhet, men även specialkost kan vara orsak till individuellt tillägg. I dagens avgiftssystem finns ett behov av att utveckla rutiner för att beräkna individuella tillägg på grund av fördyrade matkostnader.

Det individuella tillägget för fördyrad kost när kosten levereras i matlådor bör utgöras av mellanskillnaden av vad ett huvudmål ska kosta enligt Konsumentverkets beräkningar och vad matlådan faktiskt kostar. Med en beräknad kostnad för kost i matlåda eller i dagverksamhet på 47 kronor i 2009 års nivå blir merkostnaden i dessa fall 29 kr per måltid år 2009.

Mat i dagverksamhet utgår i stadens avgiftssystem från prisbasbeloppet (0,08 procent) och ska således gälla lika för alla dagverksamheter i staden. År 2009 uppgår maten i dagverksamhet till 34 kr per dag. I denna avgift ingår förmiddagskaffe, lunch och eftermiddagskaffe. I jämförelse med avgiften för matlådor är kostnaden för den enskilde således lägre på dagverksamheter samtidigt som mer ingår. Socialtjänst och arbetsmarknadsförvaltningen anser att matlådor och mat i dagverksamhet administrativt bör behandlas på ett likartat sätt. Förvaltningen anser att kosten i dagverksamhet bör uppgå till samma summa som för matlådor, dvs. 0,11 procent av prisbasbeloppet och ge samma individuella tillägg per dag.

Förslag

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen föreslår

- att personer som av biståndshandläggare blir beviljade hjälp med matlåda och/eller dagverksamhet alltid ska ha rätt till ett individuellt tillägg vid beräkning av hemtjänstavgiften. Samma ska gälla för de personer som blir beviljade ”hjälp med mat” och där utföraren verkställer beslutet genom att distribuera matlådor. Det individuella tillägget för matlådor och mat på dagverksamhet ska baseras på att varje huvudmål kostar 0,11 procent av prisbasbeloppet vilket motsvarar 47 kr år 2009. I de fall en matlåda kostar mer, får den enskilde ansöka om ett större individuellt tillägg. En sådan ansökan ska i regel alltid beviljas så länge det handlar om matlådor som levereras genom stadens försorg, dvs. kommunala och privata utförare inom kundvalet.

- att den enskilde även ska kunna ansöka om individuella tillägg för andra merkostnader, t.ex. för andra typer av matlådor, kostnader som överstiger 47 kr per matlåda, olika former av specialkost och näringspreparat, kompressionsstrumpor samt kostnader för god man eller förvaltare som överstiger den schablon som staden använder sig av.
- Ansökningar om individuella tillägg ska bedömas individuellt. Förvaltningen föreslår dock att individuella tillägg för kost begränsas på så sätt att detta inte omfattar portionsförpackade maträtter som köps i dagligvaruhandeln samt då den enskilde själv på ett tydligt sätt väljer att köpa färdiglagad mat som är betydligt dyrare än annan mat, som hade varit möjlig att distribuera eller köpa. När det gäller olika former av specialkost ska ett eventuellt individuellt tillägg beviljas med ledning av KO:s beräkningar för sådana kostnader.

För att underlätta administrationen bör Paraplysystemet utvecklas så att individuella tillägg för matlådor och kost i dagverksamhet kan beräknas. Därutöver bör även andra individuella tillägg kunna registreras i systemet på ett enkelt sätt.

Högekostnadsskydd med maxavgift

I socialtjänstlagen finns ett högekostnadsskydd i form av en högsta avgift för insatser inom hemtjänst och särskilt boende, dagverksamhet och kommunal hälso- och sjukvård. Avgiften får per månad uppgå till högst en tolftedel av 0,48 gånger prisbasbeloppet, vilket motsvarar 1 712 kronor (2009 års nivå).

Maxavgiften för personer med funktionsnedsättning under 65 år i Stockholm är en tolftedel av 0,201 gånger prisbasbeloppet, vilket motsvarar 717 kronor (2009).

Inom staden tillämpas det lagstadgade maxbeloppet 1 712 kronor (2009) för äldre. Andra kommuner som förvaltningen har jämfört med, bl.a. Göteborg och Malmö samt kranskommuner såsom Huddinge, Järfälla, Solna och Sollentuna, tillämpar samtliga det lagstadgade maxbeloppet även för personer med funktionsnedsättning under 65 år.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen anser att avgifterna som huvudregel bör vara desamma för äldre och för personer med funktionsnedsättning under 65 år i staden. Högre levnadskostnader för yngre jämfört med äldre bör i stället beaktas vid fastställandet av förbehållsbeloppet och minimibeloppet.

Förslag

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen föreslår

- att maxavgiften för personer med funktionsnedsättning under 65 år fastställs till en tolfedel av 0,48 gånger prisbasbeloppet, vilket motsvarar 1 712 kronor (2009), och att nya avgiftsgrupper utarbetas.

Avgiftsgrupper

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen anser att nuvarande avgiftsgrupper för personer under 65 år behöver omarbetas. Det huvudsakliga motivet är att åstadkomma en likställighet mellan olika medborgare i staden vad gäller avgifter.

Förvaltningen anser att avgiftsgrupperna bör bestämmas utifrån beviljade timmar per månad. På så sätt blir avgifterna tydliga för biståndshandläggare, utförare och för den enskilde. Om den enskilde beviljas ett visst antal timmar kan den utförda tiden jämföras med den beviljade. Skulle differensen bli så stor en månad att en annan avgiftsgrupp blir aktuell, kan en lägre avgift debiteras.

Förslag

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen föreslår att nuvarande tre avgiftsgrupper ersätts med följande avgiftsgrupper som utgår från beviljad tid i sju intervaller:

Avgifts-grupp	1/12 av andel av pris-basbelopp	Maxavgift 2009	Nuvarande beskrivning	Förslag
1	0,032	114 kr/månad	Enbart trygghetslarm eller grundavgift i servicehus.	Ingen förändring
2*	0,11	392 kr/månad	Utdelning av matlåda, hemtjänst upp till 2 timmar per månad.	1- 4,9 timmar per månad
3	0,201	717 kr/månad	Utdelning av matlåda och hemtjänst. Hemtjänst, korttidsboende och boende med heldygnssorg (hjälp mer än 3,5 timmar per månad)	5-10,9 timmar per månad och/eller dagverksamhet 1-2 dagar per vecka
4	0,268	956 kr/månad		11-25,9 timmar per månad och/eller dagverksamhet 3-4 dagar per vecka
5	0,37	1 320 kr/månad		26-40,9 timmar per månad och/eller dagverksamhet 5 dagar per vecka
6	0,42	1 498 kr/månad		41-55,9 timmar per månad och/eller dagverksamhet 6-7 dagar per vecka
7	0,48	1 712 kr/månad		56- > timmar per månad. Särskilt boende med heldygnssorg

*Upp till maximalt 2 timmar per månad debiteras timtaxa (197 kronor år 2009) om det blir förmånligare för den enskilde.

Avgiftsgrupperna är i första hand till för att bestämma avgiftstaket. Den enskilde blir precis som tidigare beviljad olika former av insatser. Efter att en bedömning gjorts av den ungefärliga tid insatserna beräknas ta, bestäms vilken avgiftsgrupp den enskilde tillhör, vilket även ska framgå i beslutet.

Insatserna avser både hjälp i hemmet och dagverksamhet samt heldygnsvård i särskilt boende och korttidsboende. I de fall den enskilde är beviljad både hemtjänst och dagverksamhet är det den högsta nivån av dessa insatser som avgör vilken avgiftsgrupp som blir aktuell.

När insatser påbörjas i slutet av månaden ska särskilt beaktas att den enskildes avgift inte överstiger stadens självkostnadspris. Vid installation av trygghetslarm efter den 20:e i månaden bör ingen avgift för trygghetslarm utgå för den månaden.

Frånvaro och olika typer av reducering av avgift

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen vill lyfta fram att den enskildes avgiftsutrymme är den summa som just den personen kan betala i avgift. Även personer som inte betalar full avgift bör få avdrag på sin faktura om de till exempel varit inlagda på sjukhus en stor del av månaden. Med avgiftsnivåer i timintervaller förenklas förfarings sättet vid reducering av avgift avsevärt. Den enskilde kan då få sin avgift minskad i de fall hemtjänsten utfört mindre tid än aktuellt intervall, oavsett orsaken till detta, och kan på ett enkelt sätt kontrollera uppgifterna i sin faktura.

Vad gäller hemtjänst anser förvaltningen att en reducering av avgiften på grund av frånvaro bör kunna ske med hjälp av ett individuellt uträknat timpris. Timpriset tas fram genom att den enskildes hemtjänstavgift divideras med antalet beviljade timmar per månad. För att detta ska kunna fungera krävs att det införs en uträkningssnurra i Paraplysystemet.

När det gäller särskilda boenden med heldygnsvård enligt SoL tillkommer ännu en variabel, då förutom omsorgsavgiften även avgiften för kost bör kunna reduceras vid frånvaro.

Förslag

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen föreslår

- vad gäller hemtjänsten att avvikelser i utförd tid från timintervallet i aktuell avgiftsgrupp ska ge en reducerad avgift för den enskilde. Reduceringen sker

genom en individuellt uträknad timavgift. Så länge avvikelserna inte understiger aktuellt timintervall sker ingen reducering.

- att avgiftsgrupp 1 som avser trygghetslarm eller grundavgift i servicehus undantas från möjlighet till reducering av avgift. Eftersom ingen tid beviljas i denna avgiftsgrupp kan avvikelser inte heller bli aktuella. I de fall den enskilde har trygghetslarm i kombination med hemtjänstinsatser kan reducering ske för hemtjänsten men inte för trygghetslarmet.
- att för personer som bor i särskilda boenden med heldygnsomsorg enligt SoL sker reducering av omsorgsavgift och kostavgift på grund av frånvaro genom avdrag av en individuellt uträknad avgift per dag.

Konsekvenser av förändrade minimibelopp och avgiftsgrupper

Möjligheten att via stadens uppföljningssystem få en heltäckande kunskap om hur nuvarande avgiftssystem och de föreslagna förändringarna påverkar de berörda ekonomiskt är begränsad. Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen bedömer dock utifrån tillgängligt underlag att majoriteten av de närmare 2 000 personer som erhåller avgiftsbelagda insatser enligt SoL inte kommer att drabbas negativt av de föreslagna förändringarna. En stor andel kommer att gynnas genom den individuella bedömning som ska ligga till grund för den enskildes minimibelopp med möjlighet till individuella tillägg för merkostnader.

Som mest bedöms 53 personer med hemtjänst i eget boende och 27 personer i särskilt boende med heldygnsomsorg inom stadens funktionshinderomsorg få betala maxavgift med de föreslagna förändringarna, vilket framgår nedan av TietoEnators underlag avseende september 2008. Dessa 80 personer utgör 5 procent av alla personer med avgiftsbelagda insatser enligt SoL exklusive socialpsykiatri. Viktigt att notera är samtidigt att dessa personer bör ha rätt till handikappersättning från försäkringskassan för merkostnaden som avgiftshöjningen innebär (sid. 23 i detta ärende).

Av TietoEnators underlag framkommer att en stor andel personer under 65 år inte betalar någon omsorgsavgift alls enligt nuvarande avgiftsregler, alternativt har en reducerad omsorgsavgift. Förvaltningens kartläggning omfattar personer med funktionsnedsättning exklusive socialpsykiatri. Beräkningarna baseras på uppgifter från september 2008 och det minimibelopp som var aktuellt att föreslå innan ändringen i socialtjänstlagen blev känd. Ändringen i SoL innebär att negativa konsekvenser som de föreslagna förändringarna kan medföra reduceras avsevärt.

Personer med hemtjänst i eget boende

I september 2008 hade totalt 1 710 personer under 65 år i staden hemtjänst enligt SoL, varav 1 285 inom FH.

Enligt TietoEnators uppföljning inom FH (exkl. socialpsykiatri) hade

- 622 personer 0 kr i avgift
- 638 personer betalade 685 kr (maxavgift 2008).

Med det nya förslaget och med ett minimibelopp på 4 864 kr beräknas

- 364 kronor få 0 kr i avgift
- 53 personer få betala 1 640 kr (föreslagen maxavgift i 2008 års nivå).

Med hänsyn till det högre minimibelopp som föreslås i detta ärende där förvaltningen beaktat ändrade minimibelopp i SoL fr.o.m. den 1 januari 2009 och med individuellt tillägg för högre livsmedelskostnader för personer 60 år och yngre bedömer förvaltningen att andelen som får 0 kronor i avgift kommer att vara ungefär densamma som med nuvarande avgiftsregler.

I bilaga 2, exempel 1-3 har hemtjänstavgiften beräknats vid tre olika inkomster, med nuvarande respektive föreslagna avgiftsregler, och med hänsyn till de ändrade minimibeloppen i SoL fr.o.m. den 1 januari 2009.

Personer i särskilt boende enligt SoL med heldygnsomsorg

I september 2008 hade 237 personer särskilt boende med heldygnsomsorg enligt SoL (inkl. socialpsykiatri), varav 199 personer inom FH.

Enligt TietoEnators uppföljning inom FH (199 personer) exkl. socialpsykiatri betalade

- 147 personer med särskilt boende 0 kronor i omsorgsavgift
- 27 personer betalade maxavgiften på 685 kr
- 42 personer betalade 0 kr i kostavgift
- 48 personer betalade hel kostavgift på 2 500 kr.

Med det nya förslaget och med ett minimibelopp på 4 864 kr minus ett individuellt avdrag på 273 kr för förbrukningsartiklar plus ett individuellt tillägg för merkostnader för kost på 1 170 kr (2008 års nivå) beräknas

- 134 personer få betala 0 kr i avgift
- 27 personer få betala maxavgiften på 1 640 kr
- 27 personer få betala 0 kr i kostavgift
- 64 personer få betala hel kostavgift på 2 500 kr.

Med hänsyn till det högre minimibelopp som föreslås i detta ärende där ändrade minimibelopp i SoL fr.o.m. den 1 januari 2009 beaktats bedömer förvaltningen att andelen som får betala hela maxavgiften kommer att minska. Merparten av alla personer som får höjda omsorgsavgifter kommer dessutom att kunna få kompensation genom handikappersättning (se nedan).

I bilaga 2, exempel 4-6 har avgiften vid särskilt boende enligt SoL med heldygnssomsorg beräknats vid tre olika inkomster, med nuvarande respektive föreslagna avgiftsregler, och med hänsyn till de ändrade minimibeloppen i SoL fr.o.m. den 1 januari 2009.

Såsom tidigare beskrivits föreslås att nuvarande möjlighet till reducerad kostavgift tas bort till förmån för ett högre minimibelopp med individuellt tillägg. I det avseendet blir villkoren för personer som bor i boende med heldygnssomsorg enligt SoL desamma som för personer med hemtjänst i eget boende eller i bostad med särskild service enligt LSS. Undantagna är personer med ett s.k. negativt avgiftsutrymme, där kostavgiften föreslås reduceras tills att avgiftsutrymmet hamnar på 0, såsom i exempel 4, bilaga 2.

Handikappersättning

Förvaltningen vill komplettera konsekvensbeskrivningen gällande förslag om höjd maxavgift med att vuxna personer som har behov av hjälp och merkostnader till följd av en varaktig funktionsnedsättning normalt har rätt till handikappersättning (HE) från försäkringskassan. Avgift för hemtjänst i eget boende eller särskilt boende (omsorgsavgift) utgör en merkostnad som handikappersättning kan kompensera för. Handikappersättningen är en skattefri ersättning på 36, 53 eller 69 procent av prisbasbeloppet. En ersättning på 36 procent motsvarar 15 408 kronor per år 2009, eller 1 284 kronor per månad. Merkostnaden ska överstiga 12 198 kronor per år (2009) vilket motsvarar i genomsnitt 1 016 kronor per månad.

Med nuvarande avgiftsregler tillämpar staden en maxavgift på 717 kronor (2009), vilket innebär att den enskilde aldrig hamnar över minimigränsen för handikappersättning för merkostnader avseende hemtjänst- och omsorgsavgift. Det innebär samtidigt att staden idag finansierar en merkostnad för den enskilde som egentligen åligger en annan myndighet att bekosta.

Konsekvenser för stadens ekonomi

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden har i återremissen till förvaltningen begärt kompletterande information om vilka konsekvenser de föreslagna förändringarna kan antas få för stadens ekonomi.

Till grund för förvaltningens förslag om förändringar i avgiftssystemet ligger uteslutande juridiska skäl. Konsekvenser för stadens ekonomi har därför inte beaktats vid översynen av avgiftssystemet. En ekonomisk beräkning av tänkbara konsekvenser har ändå gjorts. Utifrån tillgängligt underlag (TietoEnator, september 2008) beräknas förändringarna ge ett överskott till staden på ca 3 mnkr kronor.

Återigen måste dock poängteras att beräkningarna är baserade på ett minimibelopp som understiger det som föreslås i ärendet och utan individuella tillägg för högre livsmedelskostnader och andra merkostnader för personer som bor i eget boende. Förvaltningen bedömer att det beräknade överskottet till staden kommer att reduceras avsevärt när dessa förutsättningar beaktas.

Andra avgifter för kost och boende

Förslag

- Avgiften för kost i korttidsboende enligt SoL för vuxna är idag 0,2 procent av prisbasbeloppet vilket motsvarar 86 kronor per dygn i 2009 års nivå. Förvaltningen föreslår oförändrad avgift.
- Avgiften för kost vid korttidsvistelse enligt SoL för barn är idag 0,12 procent av prisbasbeloppet för heldag vilket motsvarar 51 kronor för heldag i 2009 års prisnivå. Förvaltningen föreslår oförändrad avgift.
- Avgiften för korttidsvistelse enligt LSS för barn och vuxna är idag 0,12 procent av prisbasbeloppet för heldag, vilket motsvarar 51 kronor för heldag i 2009 års prisnivå. Förvaltningen föreslår oförändrad avgift.
- För kost vid insats i form av kontaktfamilj enligt SoL utgår idag ingen avgift. Förvaltningen föreslår ingen förändring.

- Avgiften för kost i daglig verksamhet enligt LSS är idag 0,06 procent av prisbasbeloppet, 26 kronor i 2009 års nivå. Förvaltningen föreslår att avgiften behålls oförändrad.
- Avgiften för kost och boende för personer som fyllt 19 år och har aktivitetsersättning eller motsvarande pensionsförmån och som stadigvarande bor i familjehem och i bostad med särskild service enligt LSS för barn och ungdomar, uppgår idag till 10 procent av prisbasbeloppet varav 6 procent utgör avgift för boende och 4 procent avgift för kost. Det motsvarar 2 568 kronor (boende) respektive 1 712 kronor (kost) per månad.

Boendeavgiften för boendeformer som inte omfattas av hyreslagen får enligt avgiftsbestämmelserna i SoL uppgå till högst en tolfedel av 50 procent av prisbasbeloppet, vilket motsvarar 1 783 kronor i 2009 års nivå.

Därför föreslås att avgiften för boende i familjehem och i bostad med särskild service enligt LSS för barn och ungdomar fastställs till en tolfedel av 50 procent av prisbasbeloppet och att nuvarande avgift för kost på 4 procent av prisbasbeloppet behålls. Kostavgiften ligger då något under Konsumentverkets beräknade genomsnittliga livsmedelskostnad för personer 18-30 år. Samma regler som vid fastställande av minimibelopp för personer som bor i bostad med särskild service enligt LSS för vuxna ska tillämpas.

Avgiftsfria insatser

Enligt stadens riktlinjer finns ett antal insatser som idag är avgiftsfria för personer under 65 år. Insatserna är:

- Avlösning i hemmet
- Boendestöd för personer med psykisk funktionsnedsättning
- Öppen verksamhet såsom träfflokaler mm. inom socialpsykiatri
- Sysselsättning/ arbetsträning inom socialpsykiatri
- Ledsagarservice som inte ingår i annan hemtjänst
- Den som får sitt behov av hemhjälp tillgodosett endast genom hemvårdsbidrag
- Hemsjukvård och rehabilitering som är kommunens ansvar
- Trygghetslarm för personer som tillhör LSS personkrets
- Grundavgift vid servicehusboende för personer som tillhör LSS personkrets
- Särskilt boende med heldygnsomsorg enligt SoL för personer som tillhör LSS personkrets

Avlösning i hemmet fyller en viktig funktion för anhöriga, som till övervägande del utgörs av föräldrar till barn med funktionsnedsättning där föräldrarna behöver tillfällig avlastning i omvårdnaden om barnet för att kunna genomföra egna aktiviteter eller kunna ägna sig åt barnets syskon. Insatsens betydelse kan därför också betraktas ur ett barnperspektiv. Ledsagarservice är en insats som har stor betydelse för att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta i samhällslivet, utöva fritids- och kulturaktiviteter, besöka vänner eller bara promenera. Insatsen ska även tillgodose behov av ledsagning vid t.ex. läkarbesök. Boendestöd, öppen verksamhet och sysselsättning/ arbetsträning för personer med psykisk funktionsnedsättning bör vara avgiftsfria för att lättare kunna motivera till insatserna. Personer som omfattas av LSS och som av särskilda skäl måste bo i boende med heldygnsomsorg enligt SoL, t.ex. på sjukhem bör även i fortsättningen befrias från omsorgsavgift, enligt förvaltningens uppfattning.

Förslag

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen föreslår att ovanstående insatser för personer med funktionsnedsättning under 65 år ska vara helt avgiftsfria även i det nya avgiftssystemet.

Förändringar av Paraplysystemet och tidsplan

En direkt följd av de förändringar som föreslås är att Paraplysystemet måste anpassas och utvecklas så att det administrativt stödjer avgiftssystemet. Det finns också ett behov av att gå igenom och anpassa samtliga blanketter som finns i Paraplysystemet. Representanter för TietoEnator och systemförvaltare har bedömt att det krävs en förberedelsestid på ca 3-4 månader från att beslut är fattat till att förändringarna kan vara genomförda i Paraplysystemet. Äldreförvaltningen har ansvarat för en första förstudie som uppskattar utvecklingskostnaderna för att genomföra de förändringar av Paraplysystemet som krävs. Kostnaden beräknas uppgå till ca 2,5 mnkr och omfattar förändringar för både äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättning.

Förslag

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen föreslår att samtliga föreslagna förändringar införs från och med den 1 januari 2010, samt att kommunfullmäktige reserverar medel för utvecklingskostnaderna.

Tillämpningsanvisningar

I samband med kommunfullmäktiges beslut om nuvarande avgiftssystem den 13 maj 2002 gavs direktören för dåvarande socialtjänstförvaltningen i uppdrag att

utarbete tillämpningsanvisningar. Dessa tas fram varje år i samband med att prisbasbeloppet justeras.

Förslag

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden får i uppdrag att årligen utarbeta tillämpningsanvisningar för avgifter inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Ansvaret delegeras till förvaltningschef.

Förvaltningen kommer att erbjuda utbildning i samband med att det ändrade avgiftssystemet träder i kraft.

Bilagor

1. Sammandrag av avgiftsbestämmelserna i 8 kap. socialtjänstlagen (SoL)
2. Exempel 1-3: Beräkningar av avgift vid hemtjänst i eget boende.
Exempel 4-6: Beräkningar av avgift vid särskilt boende enligt SoL med heldygnsvård